

L'home i les seves circumstàncies

GERARD BUXEDA I MAJORAL

Miquel Aguirre, que ha publicat diversos treballs històrics sobre la Guerra Civil a Banyoles, amb *La cortina de saca* s'apropa als anys previs a la contesa bèl·lica des de la novel·la negra.

El protagonista de la novel·la és el jove periodista Baltasar Huerta, fill d'una família conservadora barcelonina, tot i que ell no té una ideologia definida. Huerta se'n va a passar les vacances a Banyoles. És la primera vegada que surt de casa. És tímid, insegur, poruc... i no té una bona relació amb el seu pare.

L'acció se situa en l'any 1933, quan la qüestió agrària es començava a radicalitzar, en una Banyoles que actua com un personatge més: descrita com a ciutat pobre, lletja, mal feta i bruta, els indrets que l'han convertida en una ciutat petitburguesa ordenada, bonica i atractiva apareixen en segon terme.

Allà coneixerà un personatge esmunyedit i excessiu, Germinal Estrada o Josep Agustí Torres, que serà per a Baltasar una barreja de *ciceró* i de pare: li

ensenyarà Banyoles i les persones que mouen els fils de la ciutat des de l'ombra, l'iniciarà en els plaers de la vida i li donarà consells per ser un bon periodista.

Un cop trobat mort en Germinal, Baltasar es mou entre els interessos dels cacics del poble, que l'utilitzen perquè escrigui un article explicant les bondats del pairalisme i la bellesa de Banyoles, i la necessitat que sent d'investigar els indicis que qüestionen el que li diuen i veu.

D'aquesta manera, la novel·la d'aprenentatge passa a un segon terme i la d'idees pren protagonisme. I aquí l'Aguirre novel·lista es troba amb l'Aguirre historiador, i la novel·la negra es fusiona amb la de tesi: els republicans fracassaren en el seu intent de construir un govern fort que garantís l'ordre, la modernitat i la justícia per l'actitud hostil de la dreta i dels anarquistes.

La novel·la destaca en la descripció d'ambients, en l'elaboració de personatges com en Baltasar, en la recreació de l'època en petits detalls i en la dosificació de la informació. En canvi, abusa de

AGUIRRE OLIVERAS, Miquel
La cortina de saca

Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions Bellaterra, 2012
220 p.

certs símbols i explicacions, i la narració es ressent quan les creacions d'escenes passen a un segon pla i se'ns expliquen les motivacions dels cacics, que no responen tant a personatges complexos amb els seus matisos com a idees.

Visceralitat de sucre candi

ANNA CARRERAS

Finalista del Premi Casero 2010, la gironina Mercè Saurina (1966) publica la seva novel·la *Com llunes de Saturn*, títol que remet a la seixantena de satèl·lits que acompanyen el planeta i que, malgrat la seva proximitat, mai no es troben. Els personatges tampoc no coincideixen mai, i menys ordint els seus respectius discursos sobre la pèrdua: «La natura ha estat cruel amb nosaltres. La natura, l'atzar i els déus. Com un malefici», diu la narradora per justificar la seva dissort vital a par-

tir del clixé i la llagrimeta. Som davant la fràgil història de l'Alegria, una dona que rememora el passat i explica a la seva filla un amor de joventut encès al llarg dels anys però impossible. El discurs de l'Alegria (àlies Martiri) té lloc durant un viatge iniciàtic, amb tots els ingredients literaris propis de l'encontre amb un mateix, a la manera dels clàssics però sense tant d'estil. La dissertació s'entrecrua (amb massa freqüència) amb el discurs arxiconegut de la Guerra Civil i l'exili, també en present d'indicatiu. Novament

l'anècdota personal-sentimental es fon dins la col·lectiva-històrica. La pèrdua implica contradicció, com la llunyania, ho sabem. La novel·la funciona perquè tracta temes universalment explotats i empàtics amb el lector pilot: el dolor, l'amor platònic, la memòria, l'esperança. A partir de tres parts de desigual extensió, «Terra», «Foc i aire» i «Aigua, només», i d'un estil ingenu que fa dels jocs lingüístics una incomoditat, Saurina relata un viatge en què la comunicació té lloc perquè un d'ells recorda. Les veus deambulen entre els moments de

L'humor com a taula de salvació

JOSEP PASTELLS

L'escriptor anglès G. K. Chesterton deia que només els humils poden riure's d'ells mateixos, perquè l'humor és el reconeixement de les limitacions pròpies i de l'efímer trànsit humà per la vida. El debut literari de Montse Arolas (Salt, 1963) —o, per ser més precisos, de Lola Creus, que aquest és el pseudònim amb què signa unaltrecafemaria.com— revela des de la primera línia que està completament d'acord amb Chesterton i que el seu principal i gens senzill objectiu és arrencar somriures i, si pot ser, riallades dels lectors que se submergeixin en les històries quotidianes de la Lola i la seva amiga Rosor.

No és pas fàcil, això de fer riure amb la intenció de fer riure, però la sobrietat del plantejament narratiu i l'eficàcia de la prosa —fresca i àgil— amb què s'aborden temes tan tràgics com la menopausa oficiosa i la crisi dels 50, exposats mitjançant monòlegs o diàlegs desenfadats entre les

dues amigues, permeten assaborir les pàgines d'aquest llibre amb tanta naturalitat com si tinguéssim la protagonista al davant o hi estiguéssim xatejant pel Facebook i ens parlés de l'addicció al mòbil i als SMS, de les potingues i el tabac, de les mamografies i la depilació, de les obligacions de mare, de les relacions intermitents...

El material literari, creïble i gens forçat, se'ns mostra a través d'una mirada pròpia que no només destaca per la humilitat a què al·ludia Chesterton, sinó també, i sobretot, per una visió sempre optimista de la naturalesa humana, fins i tot dels defectes que ens fan humans. Ja ho sabem, que som fràgils i que els contratemps abunden més que els moments feliços, ve a dirnos l'autora. Precisament per això cal recórrer a l'humor. Perquè, com la vida mateixa, és ple de misteris i paradoxes. Perquè, després de patir, ens permet salvar-nos a través del riure i dels somriures, de llibres com unaltrecafemaria.com, d'escriptores com Montse

CREUS, Lola **Unaltrecafemaria.com**

Curbet Edicions.
Girona, 2013.
111 p.

Arolas —o Lola Creus, tant se val— que han decidit que, més que reflexions profundes, ens convenen unes bones riallades.

silenci i la verborrea cursi: un registre massa monolític que no genera moviment ni misteri. La veu de la narradora frega l'adolescència: l'Alegria, mare, fa servir un llenguatge més propi de la seva filla que no pas d'una dona en plena maduresa. I això, al lector, li fa trontollar la versemblança de la història que llegeix. En acabar el llibre, aquell amor impossible de les primeres pàgines s'ofereix, amb transparència, com una obsessió unidireccional, sense correspondència. Potser amb un parell de centrifugades més i algu-

SAURINA, Mercè **Com llunes de Saturn**

Brau Edicions
Figueres, 2013
98 p.

nes hores de destil·lació, la novel·la s'hauria pogut arrodonir i evitar sentències del tipus «la mutació immutable d'aquella veritat certa».

